

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์

THE GOOD GOVERNANCE OF BUDDHIST MONKS ADMINISTRATION OF MUANGE DISTRICT, NAKHONSAWAN PROVINCE

พระสมบัตินวระออง

Sombat Nuanlar-oog

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ประการ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์ เมื่อจำแนกตาม อายุในเพศบรรพชิต ดำรงตำแหน่งทางการบริหารคณะสงฆ์ การศึกษา และขนาดของวัด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วัดที่อยู่ในอำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. 2552 จำนวน 76 วัด เป็นพระสังฆาธิการ 78 รูป พระภิกษุสามเณร 244 รวมทั้งหมด จำนวน 322 รูป ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาแสดงค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยใช้ค่าที (t - test) และ ค่า เอฟ (F - test)

ผลการวิจัยพบว่า

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และ ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า อยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อจำแนกตามอายุพรรษาในเพศบรรพชิตที่เกี่ยวกับด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามการศึกษา พบว่า ด้านหลักความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านนิติธรรม และด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Abstract

This research was conducted in order to obtain its goals : 1) To study the application of “Good Governance” principle in the administration of monk’s affairs, practiced by Monk’s committee of Muange District, Nakhonsawan Province. 2) To compare opinions regarding the incorporation of “Good Governance” principle in the administration of monk’s affairs, practiced by Monk’s committee of Muange District, Nakhonsawan Province. This was carried out by categorizing monks in accordance with the length of time that they entered the monkhood, positions that they held in the monk’s committee, their education, and the size of a temple.

Samples were monks residing in temples within the Muange District, of Nakhonsawan Province, in the year 2552 B.E. There were 76 temples been studied , with 78 monks who held administrative positions , monks and novices, totaling 322 monks/novices. Information elicited was analyzed by using descriptive statistics, this included percentages, average values, standard deviation values, and one way ANOVA. Analysis and comparison used values produced by t- test and F – test.

The results revealed that : The incorporation of “Good Governance” principle in all 6 facets which were : moral principle, transparency, participation, responsibility and worthiness, the researchers found that all 6 were at a high level.

Results from making comparison on incorporating “Good Governance” principle in the administration of monk’s affairs by the Muange District monk’s committee, the study reveal that ,when monks were grouped by the length of time that they entered into the monk hood opinions regarding participation differences with a statistical significant value of .05 When monk’s were grouped into their levels of education, the study found that in the facet of responsibility, there were differences with a statistical significant value of .05. As for moral principle and worthiness principle, differences were found with a statistical significant value of .01

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวคิดเรื่องบริหารจัดการที่ดีจากต่างประเทศได้เผยแพร่เข้าสู่สังคมไทย โดยนักคิดนักวิชาการ องค์กรพัฒนาต่าง ๆ ที่ตระหนักถึงความสำคัญในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เพื่อสนับสนุนการพัฒนาาระบบราชการไทยและสังคมไทยให้มีความยั่งยืน โดยการกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนของสังคมเกิดการตื่นตัวยอมรับหลักบริหารแบบใหม่อย่างกว้างขวาง หยิบยกสภาพปัญหาที่เป็นผลกระทบจากการบริหารจัดการที่ไม่ดีมาเปรียบเทียบกับการบริหารจัดการที่ดี โดยกล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญหลายประการ เช่น เป็นการทำงานอย่างมีหลักการ มีความรับผิดชอบ สามารถอธิบายเหตุและผลต่อสาธารณะได้ เป็นการทำงานที่มีความโปร่งใส เปิดเผย ตรวจสอบได้ ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการ และสมาชิกในสังคมเคารพสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน (สถาบันพระปกเกล้า, 2544: 1) ซึ่งในขณะนี้ได้มีความพยายามที่จะนำคุณลักษณะดังกล่าวไปกำหนดเป็นแบบแผนในการพัฒนาในด้านต่างๆ สำหรับองค์กรพัฒนาภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมกันมากขึ้น

ส่วนคณะสงฆ์ ความจริงมีพุทธบัญญัติ คือพระธรรมวินัย เป็นหลักธรรมบัญญัติในการปกครองโดยตรงอยู่แล้ว แต่เดิมมาขึ้นการปกครองคณะสงฆ์ในประเทศไทยเป็นไป

ตามพระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์ และจารีตซึ่งไม่ขัดต่อกับพระธรรมวินัย เพราะยังไม่มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ให้จัดระบบการปกครองพระราชทานพระราชบัญญัติลักษณะปกครองในปัจจุบัน (พระเทพปริยัติสุธีวรวินัย, 2545.) สถาบันพระมหากษัตริย์มีความสำคัญกับสถาบันศาสนาโดยนับตั้งแต่แผ่นดินไทยเติบโตและพัฒนามาเป็นชาติ (สุจิตรา อ่อนค้อม, 2543 : 1) ถือเป็นพระราชกรณียกิจสำคัญอย่างหนึ่งของกษัตริย์ไทยมาเป็นเวลาหลายศตวรรษ รัฐบาลไทยก็มีหน้าที่ต้องพิทักษ์ปกป้องมาแต่โบราณเช่นกัน ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรที่เป็นผู้ปฏิบัติ “ธรรมวินัย” นี้ จึงต้องปรับตัวอยู่เสมอ ตามแต่ว่ารัฐจะประสบความสำเร็จเปลี่ยนแปลงไปมากเพียงใด (นิธิ เอียวศรีวงศ์ , 2543: 80) ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทุกฉบับ ที่เกี่ยวกับหน้าที่และ การอุปถัมภ์ดูแลเอาใจใส่พระพุทธศาสนา จะมีบทบัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก” บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือของราชการส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม

อำนวยความสะดวก และให้บริการแก่ประชาชน

ฉะนั้นในปัจจุบันคณะสงฆ์มีความเสื่อมถอยอันเนื่องมาจากหลักการใหญ่ๆ ทางด้านการศึกษา การมีอำนาจทางตำแหน่งหรือสมณศักดิ์ ทำให้คณะสงฆ์ถูกสังคมภายนอกมองว่าไม่มีความโปร่งใส ไม่มีคุณธรรม ไม่มีนิติธรรม ขาดการมีส่วนร่วม ไม่มีความคุ้มค่า ไม่มีความรับผิดชอบ และความไม่เที่ยงธรรมของพระสงฆ์ และได้นำหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน หลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ประกอบด้วย 6 หลักการคือ (สถาบันพระปกเกล้า, 2544 : 15-16)หลักนิติธรรม เป็นการตรากฎหมาย และกฎข้อบังคับ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น หลักคุณธรรม เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ หลักความร่วมมือร่วมใจ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาของประเทศ หลักความรับผิดชอบต่อสังคม หลักความคุ้มค่า เป็นการบริหาร

จัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมมาบูรณาการในการบริหารงานคณะสงฆ์ ในองค์กรคณะสงฆ์ให้มีความกลมไสศรัทธาต่อประชาชนเพื่อไปพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไข ปัญหา ต่าง ที่ เกิด ขึ้น ปัญหา ทาง พระพุทธศาสนา เช่น วัด พระสงฆ์ และองค์กรสงฆ์ในประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์ไว้หลายประการดังนี้ (พระธรรมปิฎก และคณะ, 2539 : 34 – 135) ผู้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาในปัจจุบันมิได้มีการคัดพระที่บวชเข้ามาหลายรูปหรือส่วนใหญ่มุ่งเพื่อบวชตามประเพณีบวชให้พ่อแม่ ปัจจุบันพระสงฆ์ทำผิดวินัยมากยิ่งขึ้น ทั้งกรณีความสัมพันธ์ระหว่างสตรี ชี เณร พระ กับประชาชนในแต่ละชุมชน พระสงฆ์กับพระสงฆ์ด้วยกันเอง รวมทั้งการวางตนที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ การขาดความสันโดษ สมณะ สำรวม ทำให้ภาพจน์ของพระพุทธศาสนาหมวมองไปด้วยวัดหลายแห่งในปัจจุบันมุ่งพัฒนา วัดหลายวัดสร้างวัดอุโมงค์ การบริหารวัดมิได้เป็นไปในลักษณะองค์รวมของสงฆ์ แต่จะเป็นเรื่องของเจ้าอาวาสแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งจะทำให้ไม่มีพลังพอที่จะทำงานได้ทุกด้าน และเกิดความบกพร่องในการดำเนินได้ง่าย สมาชิกในวัดและประชาชนขาดความเป็นเจ้าของวัด การทุ่มเทเพื่อการพัฒนาวัดและชุมชนก็ไม่ได้เต็มที่ วัดจึงไม่เจริญความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชน ไม่สมบูรณตาม

หลักการที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยพระจะต้องศึกษาค้นหาความจริงความถูกต้องหรือศึกษาธรรม ที่ศาสนากำหนดไว้ดีแล้วให้เข้าใจจริง แล้วเผยแพร่ต่อประชาชน ตามสถานการณ์ เพื่อช่วยเหลือประชาชน และในขณะเดียวกันประชาชนก็ต้องเกื้อกูลต่อพระ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและได้ศึกษาถึงสภาพการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ใช้ในการบริหารงานคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยต้องการหาคำตอบว่าคณะสงฆ์อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ มีพฤติกรรมการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารหรือไม่อย่างไรที่จะนำผลการวิจัยไปประกอบการวางแผนในการบริหารจัดการ แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนารูปแบบการบริหารงานคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์

2. เปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์ เมื่อจำแนกตาม อายุในเพศบรรพชิต ดำรงตำแหน่งทางการบริหารคณะสงฆ์ การศึกษา และขนาดของวัด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยหลักธรรมาภิบาลที่ใช้ในการบริหารคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตดังนี้

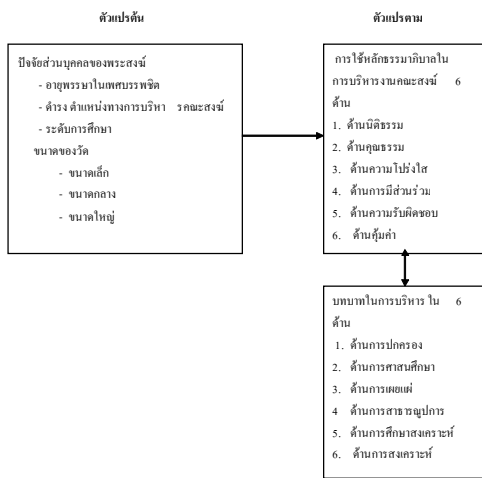
1. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์

1.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ อายุพรรษา ในเพศบรรพชิต ดำรงตำแหน่งทางการบริหารคณะสงฆ์ การศึกษา และขนาดของวัด ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักคุ้มค่า และบทบาทในการบริหารงานคณะสงฆ์ ใน 6 ด้าน ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ ด้านการศึกษา สงเคราะห์ ด้านการสงเคราะห์

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เจ้าอาวาส ในคณะสงฆ์อำเภอเมือง นครสวรรค์ ปี พ.ศ. 2552 จำนวน 94 วัด รวมพระภิกษุทั้งหมด 1,644 รูป ในเขตพื้นที่ คณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสุ่มของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan 1975) (บุญชม ศรีสะอาด, 2535: 40) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 322 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามโดยศึกษาจากพระราชกฤษฎีกาแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พระเทพปริยัติสุธี วรวิทย์, 2545) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทำเป็นแบบสอบถามสำหรับพระ

สังฆาธิการและพระภิกษุสามเณรภายในคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์ โดยแบ่งส่วน 3 คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวข้องกับกรอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา ตำแหน่งงานที่ทำอยู่ปัจจุบัน วุฒิการศึกษา และขนาดของวัด โดยมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบเลือกตอบจำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามหลัก ธรรมาภิบาลที่ใช้บริหารงานคณะสงฆ์โดยแบบสอบถามเป็นแบบ ไลเคิร์ช (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยครอบคลุมด้านปฏิบัติงานด้านต่างๆ 6 ด้าน คือ 1. หลักนิติธรรม 2. หลักคุณธรรม 3. หลักความโปร่งใส 4. หลักการมีส่วนร่วม 5. หลักความรับผิดชอบ 6. หลักความคุ้มค่า ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ตาม 5 ระดับของแนวความคิดของ ไลเคิร์ต (Likert Scale)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรค และให้ข้อเสนอแนะแบบปลายเปิด (Open-ended questions) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาแบบการปกครองของคณะสงฆ์ตามแนวทางหลัก ธรรมาภิบาลอำเภอเมืองนครสวรรค์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม เขียนปัญหาหรืออุปสรรค ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข ปรับปรุงการบริหารงานคณะสงฆ์

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการนำไปตรวจสอบหาความตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามดังนี้

1. ค่า (Item Objective Congruence Index : IOC) (พิชิตฤทธิ์จรูญ, 2548) ปรากฏว่าข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์อยู่ในระหว่าง 0.50-1.00 ขึ้นไป ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีความตรง (Validity) สูงสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้ โดยเฉลี่ยรายข้อมีค่าเท่ากับ 0.80

2. นำแบบสอบถามที่ได้ทดสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) แบบสอบถามมีความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 และค่าความเที่ยง (Reliability) รายข้อเท่ากับ 0.98 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงอยู่ในระดับสูงซึ่งใช้เป็นแบบสอบถามได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลด้วยตนเอง และผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับที่มีความสมบูรณ์ตามเกณฑ์ของเครื่องมือในแต่ละตอนแล้วนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลและใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อเปรียบเทียบข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์สามารถสรุปได้ดังนี้ พบว่าสถานะภาพด้านบุคคลและปัจจัยด้านการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์แบ่งเป็นพระสงฆ์ผู้บริหารวัด จำนวน 78 รูป คิดเป็น ร้อยละ 24.2 พระสงฆ์ที่ไม่ใช่ผู้บริหารวัด จำนวน 244 รูป คิดเป็น ร้อยละ 75.8 รวม 322 คน เมื่อจำแนกตามอายุพรรษาที่อยู่ในเพศบรรพชิต ต่ำกว่า 1-5 ปี จำนวน 89 รูป คิดเป็น ร้อยละ 27.60 อายุ 6-10 ปี จำนวน 82 รูป คิดเป็น ร้อยละ 25.50 อายุ 11-15 ปี จำนวน 48 รูป คิดเป็น ร้อยละ 14.90 อายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 103 รูป คิดเป็น ร้อยละ 32.00 การศึกษาทางโลก ประถมศึกษา จำนวน 74 รูป คิดเป็น ร้อยละ 23.00 มัธยมศึกษาหรือ ปวช.จำนวน 124 รูป คิดเป็น ร้อยละ 38.50 อนุปริญญาหรือ ปวส. จำนวน 41 รูป คิดเป็น ร้อยละ 12.70 ปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 83 รูป คิดเป็น ร้อยละ 25.80 ทางแผนกธรรมแบ่งเป็น 2 แผนก แผนกธรรมนักรธรรมชั้นตรี จำนวน 44 รูป คิดเป็น ร้อยละ 13.70 นักรธรรมชั้นโท

จำนวน 51 รูป คิดเป็น ร้อยละ 15.80
นักธรรมชั้นเอก จำนวน 227 รูป คิดเป็น ร้อย
ละ 70.50 แผนกภาษาบาลี เปรียญธรรม
3-4 ประโยค จำนวน 138 รูป คิดเป็น ร้อยละ
42.9 เปรียญธรรม 5-6 ประโยค จำนวน
118 รูป คิดเป็น ร้อยละ 36.60 เปรียญธรรม
7-8 ประโยค จำนวน 54 รูป คิดเป็น ร้อยละ
16.80 เปรียญธรรม 9 ประโยค จำนวน
12 รูป คิดเป็น ร้อยละ 3.70 ขนาดของวัด
วัดขนาดเล็ก จำนวน 125 รูป คิดเป็น ร้อยละ
38.80 วัดขนาดกลาง จำนวน 106 รูป คิดเป็น
ร้อยละ 32.90 วัดขนาดใหญ่ จำนวน 91 รูป
คิดเป็น ร้อยละ 28.30

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลัก
ธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์ระดับ
ความคิดเห็นในหลักธรรมาภิบาลในการ
บริหารคณะสงฆ์ ตามทัศนะของเจ้าอาวาส/
พระภิกษุสามเณรจำแนก เป็น 6 หลัก

2.1 ด้านหลักนิติธรรม พบ ว่า
ความคิดเห็นของเจ้าอาวาส/พระภิกษุ
สามเณรในหลักธรรมาภิบาลในการ
บริหารงานคณะสงฆ์ ด้านหลักนิติธรรม
โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.74$)
เมื่อพิจารณาองค์ประกอบพบว่า ระดับความ
คิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์
อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ ประชุม
ชี้แจงให้พระสังฆาธิการมีความรู้และความ
เข้าใจ ในด้านการศึกษา อำนาจหน้าที่ของ
ตนตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของ
คณะสงฆ์และ เถรสมาคม

2.2 ด้านหลักคุณธรรม พบ ว่า
ความคิดเห็นของเจ้าอาวาส/พระภิกษุสามเณร
ในหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะ
สงฆ์ ด้านหลักคุณธรรมโดยภาพรวมอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{x} = 3.74$) เมื่อพิจารณา
องค์ประกอบพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์ ส่งเสริม
สนับสนุนให้บุคลากรได้ศึกษาในระดับสูง
ยิ่งขึ้นไปอย่างเสมอภาคและต่อเนื่อง

2.3 ด้านความโปร่งใส พบว่า
ความคิดเห็นของเจ้าอาวาส/พระภิกษุสามเณร
ในหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะ
สงฆ์ ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่
ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.63$) เมื่อพิจารณา
องค์ประกอบพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์ กำกับ ดูแล ใน
ด้านบัญชี รับ-จ่าย ของคณะสงฆ์และวัดต่างๆ
ให้ถูกต้องและอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านความมีส่วนร่วม
พบว่า ความคิดเห็นของเจ้าอาวาส/พระภิกษุ
สามเณรในหลักธรรมาภิบาลในการ
บริหารงานคณะสงฆ์ ด้านหลักความมี
ส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
($\bar{x} = 3.70$) เมื่อพิจารณาองค์ประกอบพบว่า
ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะ
สงฆ์ ให้พระสังฆาธิการทุกระดับชั้น มีส่วน
ร่วมในการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์อย่าง
ต่อเนื่อง

2.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า
ความคิดเห็นของเจ้าอาวาส/พระภิกษุสามเณร

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน คณะสงฆ์ด้านหลักความรับผิดชอบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.58$) เมื่อพิจารณาองค์ประกอบพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ คณะสงฆ์ มีความเข้าใจในด้านการปกครองและอำนาจหน้าที่ของตนตามหลักพระธรรมวินัย กฎ ข้อบังคับ ของเถระสมาคมอย่างต่อเนื่อง

2.6 ด้านความคุ้มค่า พบว่า ความคิดเห็นของเจ้าอาวาส/พระภิกษุสามเณรในหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์ ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.58$) เมื่อพิจารณาองค์ประกอบพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ ส่งเสริมและสนับสนุนงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้พระสังฆาธิการและประชาชนอย่างเป็นประจำ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์ ที่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตาม อายุในเพศบรรพชิต ตำแหน่งทางบริหารงานคณะสงฆ์ การศึกษา และขนาดของวัด

3.1 วิเคราะห์ตัวแปรปรวนระดับความคิดเห็นของเจ้าอาวาส/พระภิกษุสามเณรในหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์อายุพรรษาในเพศบรรพชิต

โดยภาพรวม พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์ ที่มีอายุพรรษาในเพศบรรพชิตแตกต่างกัน มีการใช้หลักธรรมาภิบาลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่มีระดับ .05 เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุพรรษาแตกต่างกัน

3.2 การวิเคราะห์ตัวแปรปรวนระดับความคิดเห็นของเจ้าอาวาส/พระภิกษุสามเณรในหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์ระดับการศึกษาทางแผนกธรรม

เมื่อจำแนกระหว่างเจ้าอาวาส/พระภิกษุสามเณรที่มีระดับศึกษาแผนกธรรม พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์ โดยรวม ด้านหลักความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านนิติธรรม, ด้านหลักความคุ้มค่า ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โดยภาพรวม พบว่า เจ้าอาวาส/พระภิกษุสามเณรที่มีระดับการศึกษาทางแผนกธรรมชั้นตรี มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .01

ปัจจัยด้านนิติธรรม พบว่า เจ้าอาวาส/พระภิกษุสามเณรที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .01 มีการใช้หลักธรร

มาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ พบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์ ที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมแตกต่างกัน มีการใช้หลักธรรมาภิบาลเกี่ยวกับหลักความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่มีระดับ .01

ปัจจัยด้านความคุ้มค่า พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมแตกต่างกัน มีการใช้หลักธรรมาภิบาลเกี่ยวกับหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่มีระดับ .01 และมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์ ครั้งนี้ ได้จำแนกเป็น 6 หลัก มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. หลักนิติธรรม การศึกษาพบว่า โดยภาพรวบอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์ ประชุมชี้แจงให้พระสังฆาธิการมีความรู้และความเข้าใจ ในด้านการศึกษา อำนาจหน้าที่ของตนตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของคณะสงฆ์และ เถรสมาคมมิใช่ตามอำเภอใจและอำนาจเฉพาะบุคคล ทั้งนี้อาจ

เป็นเพราะการบริหารงานของคณะสงฆ์มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานซึ่งมีหลักพระธรรมวินัยและกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ข้อกำหนดในการปฏิบัติเช่นอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รักษาการเจ้าอาวาส แต่ละช่วงชั้นจะกล่าวไว้ แต่สำคัญยิ่งก็คือตัวของพระสังฆาธิการเอง ต้องมีบริหารงานที่ดีและบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามระเบียบและวิธีการโดยใช้อำนาจหน้าที่ของตนอย่างมีเหตุผลมีความซื่อตรงและเป็นธรรมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีของ (ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์)งานวิจัยเรื่อง “ธรรมาภิบาลในความหมายภาครัฐ เอกชนและประชาชน : กรณีโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อน “หินกรูด” ผลของการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ ข้อมูล สำคัญ (Key information) ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงการไฟฟ้า “หินกรูด” วิเคราะห์ได้สำ หลักนิติธรรม คือ ศูนย์กลางของหลักต่าง ๆ ในการสร้างธรรมาภิบาลในมุมมองของรัฐ จะเห็นได้ว่า ในโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดนี้ ประเด็นในการอ้างอิงและชี้แจงของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะเน้นในเรื่องของสัญญาที่ผูกพันกับคู่สัญญา และการดำเนินการโครงการที่ชอบธรรมตามกระบวนการของรัฐธรรมนุญ ในส่วนของภาคเอกชนหลักธรรมาภิบาลที่ภาคเอกชนยึดถือและให้ความสำคัญเป็น

พิเศษมากกว่าอีกอันก็คือหลักนิติธรรมและหลักความคุ้มค่า ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ในขณะที่หลักการมีส่วนร่วมคือหัวใจของภาคประชาชนในการที่จะสร้างธรรมาภิบาล ภาคประชาชนเห็นว่าประชาชนควรได้รับโอกาสการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย การพิจารณาตลอดจนขั้นตอนของการดำเนินการโครงการ จากแบบจำลองที่ได้รับจากการวิเคราะห์ปรากฏการณ์กรณีหินกรูด ในทัศนะของภาคประชาชนแล้วหลักอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบของการสร้างธรรมาภิบาล เป็นแค่ส่วนประกอบที่อยู่รายรอบหลักการมีส่วนร่วมเท่านั้น

2. หลักคุณธรรม จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวบอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้ศึกษาในระดับสูงยิ่งขึ้นไปอย่างเสมอภาค และต่อเนื่องปฏิบัติเป็นประโยชน์แก่สังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการบริหารงานของคณะสงฆ์ต้องมีประสิทธิภาพจะต้องทันยุคทันสมัยในการบริหารจึงต้องใช้คนที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ก็ต้องมีสิ่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด จึงสอดคล้องกับทฤษฎีของอริสโตเติลเห็นว่า คุณธรรม คือ นิสัยอันดีงาม... คือ นิสัยในการเลือกวิธีสัมพันธ ซึ่งปัญญาชนสามารถตัดสินใจได้โดยเหตุผล วิธี

สัมพันธ หมายถึง คุณธรรมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมเป็นเรื่องราว ไป หากได้มีความหมายตัวใดๆ ไม่ การปฏิบัติให้เหมาะสมในเรื่องนั้นเอง คือ คุณธรรม หรือกล่าวอีกอย่างว่า คุณธรรม คือ ความพอดี พองามไม่เอียงสุดไปด้านใดด้านหนึ่ง คือ ไม่เกินไป ไม่หย่อนไป

3. หลักความโปร่งใส การศึกษาพบว่า โดยภาพรวบอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์ กำกับ ดูแล ในด้านบัญชี ใช้จ่าย ของคณะสงฆ์และวัดต่างๆ ให้ถูกต้องและอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการต่าง ๆ ของคณะสงฆ์ที่กระทำได้สื่อสารกับพระสังฆาธิการในรูปแบบของโครงสร้างของระบบงานและป้องกันการปกปิดของคณะสงฆ์ในรูปแบบของสื่อผสมมีการตัดสินใจร่วมกันและอีกอย่างหนึ่งมีกฎระเบียบที่ปฏิบัติอยู่แล้วในคาถาการบริหารงาน ดังนั้นพระสังฆาธิการจึงมองภาพและเข้าใจการบริหารของคณะสงฆ์ได้ทุกขั้นตอนเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ (มีทนา เหลืองนาคทองดี) ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของนักธุรกิจไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ผลการศึกษาพบว่า อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงานบริหารมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องธรรมาภิบาลอย่างนัยสำคัญ

ทางสถิติ โดยผู้บริหารที่มีอายุมากกว่า 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และเป็นผู้บริหารระดับสูงมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องธรรมาภิบาล มากกว่าผู้บริหารที่มีอายุน้อย การศึกษาระดับปริญญาตรี และเป็นผู้บริหารระดับกลาง นอกจากนี้พบว่าผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารระดับกลางมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับธรรมาภิบาลจากสื่อต่างๆ ค่อนข้างน้อยมาก และยังพบว่าผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารระดับกลางมีทัศนคติต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารองค์กร

4. หลักการมีส่วนร่วม การศึกษาพบว่า โดยภาพรวบอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์ ให้พระสังฆาธิการทุกระดับชั้นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่องทั้งนี้เนื่องจาก ในยุคสมัยปัจจุบันได้มีข่าวสารต่าง ๆ ที่ทันสมัยและรวดเร็วที่จะไปถึงผู้รับข่าวสารได้โดยง่าย พระสังฆาธิการจึงรับรู้ข่าวสารที่รวดเร็วและทันสมัยอยู่ตลอดเวลาจนไปถึงคณะสงฆ์ได้สื่อสารได้ทุกรูปแบบพระสังฆาธิการจึงสามารถออกมาแสดงความคิดเห็นและสามารถตรวจสอบการทำงานของคณะสงฆ์ไปสายในเวลาที่เหมาะสม เมื่อเข้าไปมีส่วนร่วมแล้วก็ต้องร่วมกันตัดสินใจเพื่อจะได้กระทำการที่มีประสิทธิภาพสูงสุด และที่สำคัญก็ต้องร่วมกันรับผิดชอบสิ่งที่ได้กระทำไป ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ

(สุภัทรมาส จริยเวชช์วัฒนา) ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า เทศบาลตำบลบ้านฉางมีความเสมอภาพและกระจายพัฒนาอย่างทั่วถึงไม่มีการเลือกปฏิบัติและได้จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาและในเรื่องของการจัดซื้อจัดจ้าง กระบวนการต่างๆ ส่วนใหญ่มีความเปิดเผยตรงไปตรงมา พบว่ามีปัญหาในเรื่องของคณะกรรมการชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามานั้นบางคนไม่เห็นแก่ประโยชน์ของชุมชนแต่เข้ามาเพื่อหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง

5. หลักความรับผิดชอบ จากการศึกษาพบว่าโดยภาพรวบอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ มีความเข้าใจในด้านการปกครองและอำนาจหน้าที่ของตนตามหลักพระธรรมวินัย กฎ ข้อบังคับ ของพระสงฆ์อย่างต่อเนืองทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะสงฆ์ได้ทราบถึงอำนาจหน้าที่ของตนตามหลักพระธรรมวินัย และมีกฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่มีมาแต่เดิมโดยการสืบทอดต่อกันมาโดยการสืบทอดนั้นอาจเป็นปากต่อปากหรืออาจจะเป็นการดูความประพฤติของคณะสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ที่มีความประพฤติที่ดี ใช้อำนาจในทางที่ถูกต้อง ควร ดังนั้นคณะสงฆ์จึงสามารถถึงอำนาจและหน้าที่ของตนว่าตนเองมีหน้าที่ที่ต้องกระทำอะไรบ้าง อย่างเช่น การบริหารงาน การสนใจใฝ่หาความรู้กระตุ้นผู้ใต้บังคับบัญชา

ให้เอาใจใส่ต่องานรวมถึงการตัดสินใจ นอกจากนั้นยังมีการช่วยเหลือประชาชนและสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ ในการกระทำทุกอย่างนั้นคณะสงฆ์ต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนและรวบรวมไปถึงผู้ได้บังคับบัญชาด้วย ดังนั้นจึงสอดคล้องกับทฤษฎีของกฤษณา กงรัตน์และคณะ กล่าวว่าคุณนำองค์การและบุคลากรต้องมีความรับผิดชอบ ต่องาน ภาระคือหรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนและกล้ายอมรับการกระทำของตน มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานให้มีคุณภาพ ถูกต้องครบถ้วน และให้เกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

6. หลักความคุ้มค่า การศึกษาพบว่า โดยภาพรวบอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะสงฆ์อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ ส่งเสริมและสนับสนุนงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้พระสังฆาธิการและประชาชนอย่างเป็นประจำทั้งนี้เนื่องจาก มีการประชุมของคณะสงฆ์กับพระสังฆาธิการและในการประชุมก็ใช้เสียงประชามติในที่ประชุมในการตัดสินใจ ในการสร้างสรรค์งานและบริการดังนั้นการบริหารที่จะตรงใจหรือเป็นที่พึงพอใจของพระสังฆาธิการและประชาชนจึงประสบความสำเร็จค่อนข้างมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฝ่ายข้าราชการพลเรือนที่ต้องยึดถือ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งด้าน

ปริมาณและคุณภาพ จากประชาชน เป็นเกณฑ์ทางด้านการศึกษา สำนักงานปฏิรูปการศึกษา ให้ความหมายว่า การใช้จ่ายเงิน ภาษีอากรของประชาชนต้องเกิดผลดี คือใช้ตามความจะเป็นมุ่งสู่เป้าหมายแผนงานและพันธกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและประชาชน หลักความคุ้มค่า ยังหมายถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดไม่จะเป็นทรัพยากร คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานต่าง เช่น โรงเรียน คณะสงฆ์ผู้บริหารในภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อนำไปปฏิบัติงาน ประชุมหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์เครือข่ายต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะนำผลการวิจัยไปประกอบการวางแผนในการบริหารจัดการ แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนารูปแบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านหลักนิธิธรรม ควรมีการปรับปรุงแก้ไข เช่น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มติ กฎหมายประกาศมหาเถรสมาคม ในการบริหารงานคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์ มีการมอบหมายให้พระสังฆาธิการปฏิบัติงาน

สาธารณสุขสงเคราะห์ในด้านการศึกษาหรือ
ปัจจัย 4 กับสังคมอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านคุณธรรม ควรมีการปรับปรุง
แก้ไข เช่น มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน
อดทน ในการบริหารงานคณะสงฆ์อำเภอ
นครสวรรค์ มีความซื่อสัตย์ ต่อหน้าที่และ
เป็นตัวอย่างในด้านสาธารณสุขสงเคราะห์อย่าง
ต่อเนื่อง

3. ด้านการมีส่วนร่วม ควรมีการ
ปรับปรุงแก้ไข เช่น มีความเสนอความ
คิดเห็นหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา
ในการบริหารงานคณะสงฆ์อำเภอเมือง
นครสวรรค์ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน
ด้านงานสาธารณสุข ประโยชน์การดำเนินการ
วางแผนปฏิบัติการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
การบริหารงานของคณะสงฆ์เป็นประจำมีการ
มอบหมายให้พระสังฆาธิการปฏิบัติงานสา
ธารณสงเคราะห์ในด้านกองทุนการศึกษา
และอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค กับ
สังคมอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านความโปร่งใส ควรมีการ
ปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับ เช่น มีการเปิดเผย
ข้อมูลข่าวสาร มีความไว้วางใจ ในการ
บริหารงานคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์
มีกฎเกณฑ์และขั้นตอนการพิจารณาความดี
ความชอบของพระสังฆาธิการอย่างเหมาะสม
ในด้านสาธารณสุขสามารถตรวจสอบได้

5. ด้านความรับผิดชอบควรมีการ
ปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับ เช่น มีความ
กระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา เคารพใน

ความคิดเห็นที่แตกต่างและกล้าที่จะยอมรับ
ผลจากการกระทำของตนเอง ในการ
บริหารงานคณะสงฆ์คณะสงฆ์อำเภอเมืองฯ
จังหวัดนครสวรรค์ ให้พระสังฆาธิการ ได้เข้าไป
แก้ไขปัญหาในด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ในด้าน
การศึกษา ที่อยู่อาศัย ทูนาอาหารกลางวันอย่าง
ต่อเนื่อง

6. ด้านความคุ้มค่า ควรมีการ
ปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับ เช่น การบริหาร
จัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิด
ประโยชน์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้
สมบูรณ์ยั่งยืน ในการบริหารงานคณะสงฆ์
คณะสงฆ์อำเภอเมืองนครสวรรค์ มีการ
ปกครองหรือจัดลำดับกิจกรรมการปฏิบัติงาน
ก่อน-ขณะ-หลัง และปฏิบัติตามความจำเป็น
เร่งด่วนอย่างเป็นประจำ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการใช้หลักธรรม
มาภิบาลในการบริหารงานคณะสงฆ์อำเภอ
เมืองฯ อำเภอเมืองอื่นๆ เพื่อให้เกิดแนว
ทางการพัฒนาการบริหารงานคณะสงฆ์ได้
อย่างครอบคลุม และกว้างขวางยิ่งขึ้น

2. ควรให้มีการจัดการประชุมสัมมนา
ในกลุ่มคณะสงฆ์ เพื่อให้ได้ ข้อมูลมา
ประกอบการอธิบายผลจากการวัดเชิงปริมาณ
ร่วมด้วย

3. ควรมีการศึกษาประชาชนให้มี
ทัศนคติกับการใช้หลักธรรมมาภิบาลในการ

บริหารงาน คณะสงฆ์ เพื่อจะได้เป็นแนวทางการปรับปรุง แก้ไข ให้เกิดการพัฒนากิจการของคณะสงฆ์ในทัศนคติของประชาชนมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2506) และแก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. 2509) (พ.ศ. 2521) ข้อ 22.

กฤษณา คงรัตน์ และคณะ, การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเขตการศึกษา 17, สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2547.

เกษม วัฒนชัย (ศ.น.พ.). การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพ, (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546), หน้า 19

พิชิต ฤทธิจรูญ. (2543).ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ.

พิชิต ฤทธิจรูญ. (2548). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. เฮ้าส์ ออฟ เคอร์มิสท์. กรุงเทพฯ.

คุณ โทจันทร์ (รศ.). พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2545).

จำรูญ บุรณกุล และคณะ, วรรณคดีของข้าราชการครูเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิจิตร, สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร, 2547.

จุมพล สวัสดิ์ดิยากร (ดร). หลักการบริหารและมนุษยสัมพันธ์, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวรรณภูมิ, 2520).

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2527).

เฉลิมพล โสมอินทร์, ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาและการปกครองคณะสงฆ์ไทย, (กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล, 2546

ทิพาวดี เมฆสุวรรณค์, Good Governance การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี, หนังสือที่ระลึกประจำปี 2543 (เล่มที่ 17), สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน ก.พ.